

Diabetiker får skylla sig själva eftersom de har ”motionerat för lite och har latat sig”

Detta förmedlades i satirprogrammet Tankesmedjan i P3 den 21 november i ett inslag om diabetes och insulinpumpar. Inslaget sändes med anledning av att Tandvårds- och Läkemedelsförmånsverket beslutat att ta bort subventionen på insulinpumpar. Programinslaget har fått massiv kritik av framför allt människor som lever med eller vid sidan av typ 1-diabetes och är nu anmält till Granskningsnämnden för Radio och TV. Många människor har blivit ledsna och arga, både barn, ungdomar och vuxna.

Satir betyder enligt Svenska Akademiens Ordlista: Förlöjligande skrift; kvickt och bitande hån eller förlöjligande. *Diabetes* är ett samlingsbegrepp för flera olika sjukdomar. Eftersom inslaget handlade om insulinpumpar och dessa i princip uteslutande används av personer, och framför allt barn, med typ 1-diabetes så är det lätt att dra slutsatsen att inslaget handlade om typ 1-diabetes (även kallat barndiabetes). I Sverige lever drygt 7 000 barn med typ 1-diabetes, varav hälften bär insulinpump.

Det är oklart huruvida inslagets grundtanke var att driva med makthavarna som dragit in subventionen på insulinpumpar, eller om det var diabetikerna det skulle drivas med.

Inslaget drev med hur ”in your face” diabetiker är, skojade om vilken show diabetikerna gör av sina insulinsprutor i matsalen, skämtade om att diabetikerna minsann borde ställa sig i kö liksom alla andra och inte be om svar på insulinpumpfrågan nu och refererade på ett satiriskt sätt inspelningar från människor med diabetes. Sann satir i ordets bemärkelse, även om det fortfarande är oklart vem satiren gällde (diabetikerna eller makthavarna?).

Men inslaget innehöll också budskapet att diabetiker får skylla sig själva eftersom de har ”motionerat för lite och har latat sig”.

Det är här satiren inte längre håller. Sanningen är att man inte kan förebygga typ 1-diabetes överhuvudtaget, inte med motion, inte med kost, inte med mediciner, inte med någonting. Det är en oerhört vanlig missuppfattning att man kan förebygga typ 1-diabetes. Man talar om att förebygga *Diabetes* i allmänhet, och skiljer inte på olika typer av diabetes – typ 2-diabetes kan man till viss del behandla och förebygga med livsstilsförändringar, men behöver ofta behandlas med tabletter och i vissa fall även insulin

Missuppfattningen att typ 1-diabetes går att förebygga och bota återspeglas i hela befolkningen, inklusive makthavare, vårdpersonal, poliskår samt personal inom förskola och skola. Det är här barn, ungdomar och vuxna med typ 1-diabetes och föräldrar till barn med typ 1-diabetes blir så utsatta av Tankesmedjans program. Satir måste ske med finesse och bygga på fakta. Satir måste vara intelligent och det måste ske med kunskap i botten. Annars blir det inte roligt, utan bara plump och ointelligent – och som i detta fall: *Fördomsbekräftande*.

Typ 1-diabetes är en livshotande sjukdom, som framför allt drabbar barn. Man kan inte göra någonting för att slippa sjukdomen och vem som helst kan drabbas. Det finns inget botemedel, sjukdomen är livslång och går inte över. I Sverige insjuknar två barn av typ 1-diabetes varje dag. Sjukdomen intensivbehandlas med insulin 24 timmar om dygnet och både sjukdomen och behandlingen i sig har livshotande biverkningar. Sverige är näst efter Finland värst drabbat av typ 1-diabetes.

Trots detta tror varannan svensk att man kan bota typ 1-diabetes och var tredje svensk tror att barn kan botas genom att ändra sin kost, medicinera eller att sjukdomen växer bort med åldern (undersökning av Barndiabetesfonden 2012).

Det är förmodligen detta som gör att inslaget i Tankesmedjan blivit så kritiserat. Programmet har istället för att skämta, befast de fördomar som barn, ungdomar och vuxna med typ 1-diabetes får kämpa mot varje dag, både av kompisar, kompisars föräldrar, förskole- och skolpersonal, arbetskamrater, vårdpersonal och makthavare, dvs att de skulle kunna ha sluppit sjukdomen om de bara hade motionerat lite bättre och inte varit så lata.

Både Diabetesförbundet och Barndiabetesfonden har gått ut med öppna brev för att bemöta Tankesmedjans inslag och vi i Bullerbyn vill instämma med deras inlägg. Vi tar till oss Barndiabetesfondens uppmaning att samverka till att kunskapen om diabetes förbättras och vill på detta sätt hjälpa till att sprida information. Skicka den vidare till era egna nätverk!

Föräldraföreningen Bullerbyns styrelse

Förening för föräldrar till barn med typ 1-diabetes i Stockholms län
(www.foraldraforeningenbullerbyn.se)

FAKTA:

Typ 1-diabetes (tidigare kallat barndiabetes)

- är en livslång sjukdom
- går inte att förebygga
- går inte att bota
- drabbar två barn varje dag i Sverige och det finns ungefär 50 000 svenskar som lever med typ 1-diabetes, varav drygt 7000 barn, vilket gör den till vår vanligaste allvarliga kroniska sjukdom som drabbar barn
- ökar i hela världen och allt yngre barn insjuknar. Framför allt är Sverige och Finland hårt drabbade
- syns inte utanpå
- är en hormonbristsjukdom: insulinbrist – kroppen kan inte bilda hormonet insulin – och utan insulin dör man
- beror på att det egna immunförsvaret attackerar och förstör de enda cellerna i kroppen som kan bilda insulin, de så kallade betacellerna i bukspottkörteln, men man vet inte varför. Beror INTE på övervikt eller att man har ätit för mycket godis eller sötsaker
- intensivbehandlas med insulin, antingen med 5-8 sprutor om dygnet, eller insulinpump 24 timmar om dygnet resten av livet. Insulinbehandlingen kontrolleras med blodprover 5-10 gånger per dygn. Doseringen justeras varje dag beroende på matintag, aktivitet, pubertet, och infektioner. Man klarar sig inte utan insulin i mer än några timmar utan att bli akut mycket sjuk
- behandlas varje dag själv i vardagen, det svåra är att härma kroppens egen finstämda insulinreglering – både för mycket och för lite insulin kan leda till medvetlöshet och i värsta fall döden: för mycket insulin kan leda till insulinkoma (hypokglykemi) och för lite insulin till syraförgiftning (ketoacidosis)
- ger följsjukdomar på lång sikt – bland annat njurskador, ögonskador, hjärtkärlproblem, amputation, blodcirkulationsstörningar samt nervskador inklusive diabetesmäta

Typ 2-diabetes (tidigare kallat åldersdiabetes)

- Drabbar oftast vuxna, både arv och livsstil har inverkan (övervikt och stillasittande)
- Kan förebyggas med livsstilsförändringar
- Beror på insulinresistens: kroppen kan göra insulin men insulinet "biter" inte
- Behandlas i första hand med kost och livsstilsförändringar, sedan med medicin i form av tabletter. Medicinen stimulerar den egna insulinproduktionen eller ökar vävnadernas känslighet för insulin. Så småningom kan lågintensiv behandling med insulin behövas (i samband med att de celler som bildar insulin blir uttröttade och inte orkar överproducera insulin längre).
- Ger samma svåra långtidskomplikationer som typ 1-diabetes, hjärta kärl, njurar, ögon, amputationer, nervskador.